

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ
สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ กับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
เขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี

นาย คมสัน แก้วระยะ

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 636 - 922 - 9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, ABILITY OF ELDERLY TO PERFORM
DAILY LIVING ACTIVITIES, ELDERLY AND ELDERLY CAREGIVER RELATIONSHIPS AND
ROLE STRESS OF CAREGIVER OF THE ELDERLY IN PETCHABURI MUNICIPALITY
PETCHABURI PROVINCE

Mr. Komson Kaewraya

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science

Program in Nursing Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974 - 636 - 922 - 9

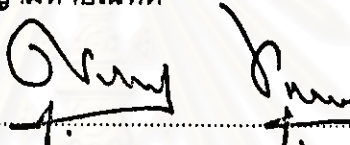
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการดำเนินชีวิต
ประจำวันของผู้สูงอายุ สัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ กับ
ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ เขตเทศบาลเมือง จังหวัด
เพชรบุรี

โดย นายคมสัน แก้วระยะ

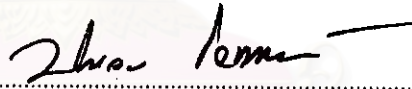
ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญภรณ์ มูลศิลป์

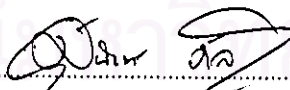
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

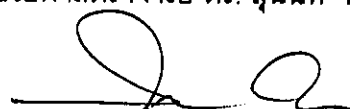

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญภรณ์ มูลศิลป์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

คมสัน แก้วระชะ : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ สัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ กับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ เขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี (RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, ABILITY OF ELDERLY TO PERFORM DAILY LIVING ACTIVITIES, ELDERLY AND ELDERLY CAREGIVER RELATIONSHIPS AND ROLE STRESS OF CAREGIVER OF THE ELDERLY IN PETCHABURI MUNICIPALITY PETCHABURI PROVINCE.) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. พิชญากรณ์ มุลศิลป์; 125 หน้า ISBN 974-636-922-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ สัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ กับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และหาตัวแปรที่ร่วมพยากรณ์ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ เขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 210 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ และแบบสอบถามความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความเครียดในบทบาทโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความเครียดในบทบาทในระดับต่ำทุกด้าน
2. อายุของผู้ดูแล ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ และสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.23, -.32$ และ $-.63$ ตามลำดับ)
3. สัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ และอายุของผู้ดูแล สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีประสิทธิภาพการพยากรณ์ร้อยละ 47.26 ($R^2 = .4726$) ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้

$$Z = -0.566 \text{ RELAT} - 0.223 \text{ ADLT} - 0.21 \text{ AGE.}$$

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C886062 NURSING EDUCATION

: MAJOR
KEY WORD: ROLE STRESS / ELDERLY CAREGIVER

KOMSON KAEWRAYA : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, ABILITY OF ELDERLY TO PERFORM DAILY LIVING ACTIVITIES, ELDERLY AND ELDERLY CAREGIVER RELATIONSHIPS AND ROLE STRESS OF CAREGIVER OF THE ELDERLY IN PETCHABURI MUNICIPALITY PETCHABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PICHAYAPORN MOOLSILPA, Ph.D. 125 pp. ISBN 974-636-922-9

The purposes of this study were to study the role stress of caregiver of the elderly , to investigate relationships between personal factors, ability of elderly to perform daily living activities, elderly and elderly caregiver relationships and role stress of caregiver of the elderly and to explore the variables that predict the role stress of caregiver of the elderly. The subjects were 210 caregivers in Petchaburi Municipality, Petchaburi Province ,selected by multi-stage random sampling technique. The instruments used in data collection were the questionnaires, personal factors of caregivers , ability of elderly to perform daily living activities, elderly and elderly caregiver relationships and role stress of caregiver of the elderly.

Major findings were as follows :

1. Caregivers of the elderly had overall role stress at a low level. Detailed analysis showed that caregivers scored low in every aspect of role stress.
2. There were negative significant relationships between age of the caregivers, ability of elderly to perform daily living activities, elderly and elderly caregiver relationships and role stress of caregiver of the elderly at a level of .05 ($r = -.23, r = -.32, r = -.63$)
3. Elderly and elderly caregiver relationships, ability of elderly to perform daily living activities and age of the caregivers could predict role stress of caregiver of the elderly at .05 significant level. These predictors accounted for 47.26 % ($R^2 = .4726$) of the variance. The predicted equation in standard score form can be stated as follow :

$$Z = -0.566 \text{ RELAT} - 0.223 \text{ ADLT} - 0.21 \text{ AGE.}$$

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชา..... การพยาบาลศึกษา

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิติกร.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญภรณ์ มุสิกศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำข้อคิด แก่ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ โอทกานนท์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลโกสมุท ที่ปรึกษาทางสถิติการวิจัย ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งตลอดกระบวนการการวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยทั้ง 10 ท่าน เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองเพชรบุรีทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล อนึ่งการวิจัยครั้งนี้จะไม่ประสบความสำเร็จได้เลย ถ้าปราศจากความร่วมมือในการเป็นกลุ่มตัวอย่างของผู้และผู้สูงอายุทุกท่าน รวมทั้ง อสม. ของแต่ละชุมชน ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทุนมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงมณฑาทิพย์ กมลดาสน์ ของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

พร้อมกันนี้ขอระลึกถึงพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ และความช่วยเหลือจากกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุนด้วยดีตลอดมา จึงทำให้ผู้วิจัยมี กำลังกาย กำลังใจ อันนำไปสู่การมีประสบการณ์ที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์

นายคมสัน แก้วระยะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	10
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	14
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ.....	24
2.3 บทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวตามแนวคิดทฤษฎี บทบาท.....	30
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดในบทบาท.....	36
2.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแล ผู้สูงอายุ.....	42
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	59
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	82
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	84
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	91
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	106
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	107
ภาคผนวก ค การวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม.....	113
ภาคผนวก ง ชุมชนในเขตเทศบาลเมือง เพชรบุรี.....	123
ประวัติผู้วิจัย.....	125

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนผู้สูงอายุ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามชุมชนต่าง ๆ..... 59
2.	ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจำแนกตามส่วนของแบบสอบถาม และรายด้าน..... 66
3.	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล..... 71
4.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการดำเนิน ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ และโดยรวม..... 73
5.	จำนวนและร้อยละของสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลและผู้สูงอายุ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง..... 74
6.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับ ผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม..... 75
7.	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเครียดในบทบาทของ ผู้ดูแลและผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม..... 75
8.	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลและผู้สูงอายุ จำแนกเป็นจำนวนและร้อยละตามระดับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแล ผู้สูงอายุ..... 76
9.	ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ กับความเครียด ในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ จำแนกเป็นจำนวนและร้อยละตามระดับ ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ..... 77
10.	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความสามารถในการ ดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ สัมพันธภาพระหว่างผู้ดูแลกับผู้สูงอายุ กับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ..... 78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11.	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ และการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ในการพยากรณ์ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ.....	79
12.	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ และแสดงสมการการถดถอยพหุคูณที่ใช้พยากรณ์ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ.....	80

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ภาวะเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุ : สาเหตุและผลกระทบ.....	41
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	57

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย